

IZVJEŠĆE

Radionica „University Autonomy in Europe: Trends, Benefits, Challenges and Threats“, 23. i 24. travnja 2018. godine, Sveučilište u Leicesteru, Velika Britanija

U okviru ESF projekta „Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenje kvalitete visokog obrazovanja“ (SKAZVO), predstavnica Agencije za znanost i visoko obrazovanja sudjelovala je na dvodnevnoj radionici European University Association (EUA), održanoj 23. i 24. travnja 2018. godine na Sveučilištu u Leicesteru u Velikoj Britaniji pod nazivom „**University Autonomy in Europe: Trends, Benefits, Challenges and Threats**“.

Na radionici se raspravljalo se o izazovima sa kojima se danas suočavaju sveučilišta kada je riječ o njihovoj autonomiji te utjecaju kojeg donositelji javnih politika imaju na autonomiju sveučilišta. Na radionici su izlagali **Rolf Tarach** - predsjednik EUA, **Paul Boyle** - prorektor Sveučilišta u Leicesteru, **Janet Beer** - prorektorica Sveučilišta u Liverpoolu i predsjednica organizacije Universities UK, **Agneta Bladh** - podpredsjednica Magna Carta Observatory Council te drugi predstavnici europskih sveučilišta iz Poljske, Njemačke, Švedske, itd.

Bladh je istaknula kako su fundamentalne vrijednosti europskih sveučilišta definirane u dokumentu *Magna Charta Universitatum* kroz temeljna načela, a ona se prvenstveno odnose na moralnu i intelektualnu neovisnost sveučilišta od svakoga političkog autoriteta i ekonomske moći, zatim slobodu istraživanja i naobrazbe, te otvorenosti prema dijalogu. Međutim, sveučilišta su, istaknula je Bladh, danas kritizirana zbog vlastitog elitizma i činjenice da ih javnost percipira na način da su „sami sebi svrhom“ te da ne vode brigu o socijalnoj dimenziji društva i potrebama ljudi. Bladh je istaknula da su akademske slobode i akademska odgovornost uzajamno povezane, a upravo visoka razina akademske odgovornosti smanjuje mogućnost upliva politike.

Na radionici je predstavljena publikacija „**University Autonomy in Europe III: The Scorecard 2017**“, koja donosi prikaz postojećeg stanja u 29 europskih zemalja. Istraživanjem je po prvi put obuhvaćena i **Republika Hrvatska** (uz Srbiju, Sloveniju i Francusku zajednicu u Belgiji).

Istraživanje je obuhvatilo četiri područja autonomije europskih sveučilišta – **organizacijsku autonomiju** (procedure i kriteriji u postupcima odabira čelnika i njihova smjenjivanja, odlučivanje o akademskim strukturama, itd.), **financijsku autonomiju** (vrste javnog financiranja, zaduživanje, zadržavanje financijskog viška, mogućnost naplate školarina, posjedovanje nekretnina, itd.), **autonomiju nastavnog osoblja** (mogućnost odlučivanja o procedurama zapošljavanja, promocijama, odlučivanje o plaćama nastavnog osoblja, itd.) i **akademsku autonomiju** (mogućnost odabira studenata, utvrđivanja studijskih programa, jezika poučavanja, mehanizama osiguravanja kvalitete, određivanje kvota, itd.).

Hrvatska sveučilišta su se pozicionirala na sljedeći način:

- razina organizacijske autonomije ocijenjena je ocjenom „**srednje visoka**“, te su zauzela 18. mjesto – u izvješću dostupnom na mrežnim stranicama EUA stoji da nacionalni zakon sadrži odredbe o kriterijima odabira čelnika, kao i trajanje njihova mandata, ostavljajući definiciju modaliteta izbora i razrješenja statutima sveučilišta. Zakon također određuje osnovnu upravljačku strukturu sveučilišta, a institucija može odabrati samo dio vanjskih članova koji čine sveučilišni odbor. Sveučilišta mogu načelno odlučiti o svojim akademskim strukturama, iako su fakulteti pravno priznate organizacijske jedinice;

- razina financijske autonomije ocijenjena je ocjenom „**srednje niska**“, te su zauzela 15. mjesto – u izvješću dostupnom na mrežnim stranicama EUA stoji da sveučilišta na godišnjoj razini dobivaju bespovratna sredstva za plaće, s malom opcijom za unutarnju preraspodjelu po kategorijama. Sveučilišta mogu zadržati višak, i posuditi uz odobrenje; oni posjeduju svoje zgrade, ali zahtijevaju odobrenje za prodaju. U mješovitom sustavu gdje se polovica studenata upisuje na državno

financirana mjesta, a druga polovina plaća, sveučilišta mogu postaviti samo visinu naknada za doktorske kandidate i međunarodne studente;

- razina autonomije nastavnog osoblja ocijenjena je ocjenom „**niska**“, te su zauzela posljednje, 29. mjesto – u izvješću dostupnom na mrežnim stranicama EUA stoji da sveučilišta mogu odlučivati o broju studenata koji plaćaju troškove i imaju ograničenu sposobnost odabira studenata, određivanjem dodatnih kriterija za upis na visoka učilišta. Akreditacija je obavezna i, prema zakonu, mora ju provesti nacionalna agencija. Studijski programi isporučeni na stranim jezicima ne dobivaju financijsku potporu od države;

- razina akademske autonomije ocijenjena je ocjenom „**srednje niska**“, te su zauzela 21. mjesto – u izvješću dostupnom na mrežnim stranicama EUA stoji da sveučilišta imaju ograničenu sposobnost odlučivanja o kadrovskim pitanjima, jer velika većina sveučilišnih djelatnika ima status državnih službenika. Broj radnih mjesta i razine plaća kontroliraju se izvana, a obje promocije i otkazni postupci podliježu posebnim propisima koji se odnose na status državnih službenika.

European University Association

Europsko sveučilišno udruženje (EUA) je međunarodna organizacija sveučilišta i nacionalnih rektorskih konferencija iz 47 europskih zemalja. EUA igra važnu ulogu u bolonjskom procesu i utječe na politike EU-a u području visokog obrazovanja, istraživanja i inovacija. EUA surađuje sa nizom europskih i međunarodnih organizacija te donositeljima javnih politika.

Izvješće sastavila: Silvija Vrgoč, Ured ravnatelja